

PEDAGOGLARDA IJODKORLIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARINI ISHLASH BO‘YICHA TAKLIF VA TAVSIYALAR ISHLAB CHIQUISH

Rahimov J.Q.

*Toshkent shahar xalqaro Nordik universiteti, Pedagogika
fakulteti magistri*

Tayanch so‘zlar: pedagogning ijodkorligi, bolalar psixologiyasi, pedagogning shaxsiy va kasbiy sifatлари, shaxsiy namunasi, mehnat shaxsni shakllantirish, pedagogik mahurat, pedagogik texnologiya, kasbiy mahorat, muloqotga moyillik, ishchanlik, kelajakni tasavvur qila olish, kasbiy mustaqillik, sensor axborotlarni tezlik bilan anglash.

Ключевые слова: творчество педагога, детская психология, личностные и профессиональные качества педагога, личный пример, трудовое формирование личности, педагогическое мастерство, педагогическая технология, профессиональное мастерство, коммуникабельность, трудолюбие, способность представить будущее, профессиональная самостоятельность, сенсорная информация быстро понимается

Key words: creativity of the educator, child psychology, personal and professional qualities of the educator, personal example, Labor personality formation, pedagogical skill, pedagogical technology, professional skill, tendency to communication, workability, ability to imagine the future, professional independence, speed perception of sensory information.

РЕЗЮМЕ:

Педагог o‘qituvchi yuqori madaniyatli mutaxassis, o‘z o‘quv fanini chuqur biladigan, fan yangiliklari bilan tanishadigan, bolalar psixologiyasini amaliy biladigan, ta‘lim-tarbiya metodikasini yuqori darajada egallab olgan shaxs shuningdek barkamol avlod tarbiyalash, pedagogik qobiliyatga ega bo‘lish (muloqotga moyillik, ishchanlik, kelajakni tasavvur qila olish, kasbiy mustaqillik, sensor axborotlarni tezlik bilan anglash (yuzidan o‘qib olish), pedagogik texnikani egallash, ya‘ni o‘z-o‘zini boshqara olish qobiliyatiga qaratilgan.

РЕЗЮМЕ:

Педагог – это высококультурный специалист, человек, глубоко знающий свой предмет, знакомый с новейшими достижениями науки, обладающий практическими знаниями детской психологии, овладевший методикой обучения на высоком уровне, а также воспитывающий зрелого человека. поколение, обладающее педагогическими навыками (склонность к общению, трудолюбие, способность представлять будущее, профессиональная самостоятельность, быстрое понимание сенсорной информации (чтение по лицу), овладение педагогическими приемами, т.е. ориентирован на умение управлять.

SUMMARY:

The pedagogical teacher is a highly cultured specialist, a person with a deep knowledge of his educational science, familiar with Science News, practical knowledge of children's psychology, a

high level of educational methodology, as well as the ability to educate a harmonious generation, have pedagogical abilities (predisposition to communication, workability, ability to imagine the future, professional independence, speed perception of sensory information (reading from the face).

Respublikamizda so‘nggi yillarda texnikumlarda ta‘lim sohasida bir qator sohalarga yetuk, malakali mutaxassislarni tayyorlash, yetakchi xorijiy mamlakatlarning tajribalari, innovatsion texnologiyalarga asoslanish, ishlab chiqarish jarayoniga innovatsion loyiha va texnologiyalarni to‘laqonli tadbqiq etishning me‘yoriy asoslari ishlab chiqilmoqda. «Jismonan sog‘lom, ruhan va aqlan rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan, Vatanga sodiq, qat‘iy hayotiy nuqtai nazarga ega yoshlarni tarbiyalash, demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonida ularning ijtimoiy faolligini oshirish» ustuvor vazifalar sifatida belgilangan.

Tahlillar va natijalar. Tadqiqot Guliston Agrotexnologiyalar texnikumida olib borildi. Tadqiqot davomida kuzatish, so‘rovnoma, amaliy sinov va ta‘lim jarayonini tahlil qilish metodlaridan foydalanildi. Ushbu usullar orqali o‘quvchilar o‘rtasida ijodiy fikrlash qobiliyatining shakllanishi va rivojlanishi o‘rganildi tadqiqotda 52 nafar 1- kurs o‘quvchilari ishtirok etdi. Shuningdek, dars jarayonlarida va boshqa ijodiy yondashuvlar sinovdan o‘tkazildi. Tadqiqot davomida kuzatuv va so‘rovnomalar orqali sifat va miqdoriy ma‘lumotlar yig‘ildi. Amaliy mashg‘ulot natijalari o‘quvchilar ijodiy fikrlash ko‘rsatkichlarini aniqlash uchun tahlil qilindi. Zamonaviy ta‘lim tizimida o‘qituvchilar hamda o‘quvchilarni ijobiy fikrlashi rivojlantirish, dunyo qarashlarini o‘zgartirish yangi innovatsion g‘oyalarni ishlab chiqish. Shu bilan bir qatorda o‘quvchilarning ijodiy fikrlashga yo‘naltirish uchun metodologik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalarni takomillashtirish lozim. Shu maqsadda ushbu ilmiy ishda kelajakdagi mutaxassislarni ijobiy fikrlashni o‘rgatishning samarali texnologiyalari va metodlari o‘rganildi. Bunda turli metodikalar, pedagogik amaliyotlar va ta‘limda innovatsion yondoshuvlar orqali o‘quvchilarning ijodiy fikrlash salohiyatini rivojlantirish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Maqsad, o‘quvchilarda chuqur fikrlash va ijodiy qarorlar qabul qilish hamda innovatsion ko‘nikmalarini shakllantirishdir.

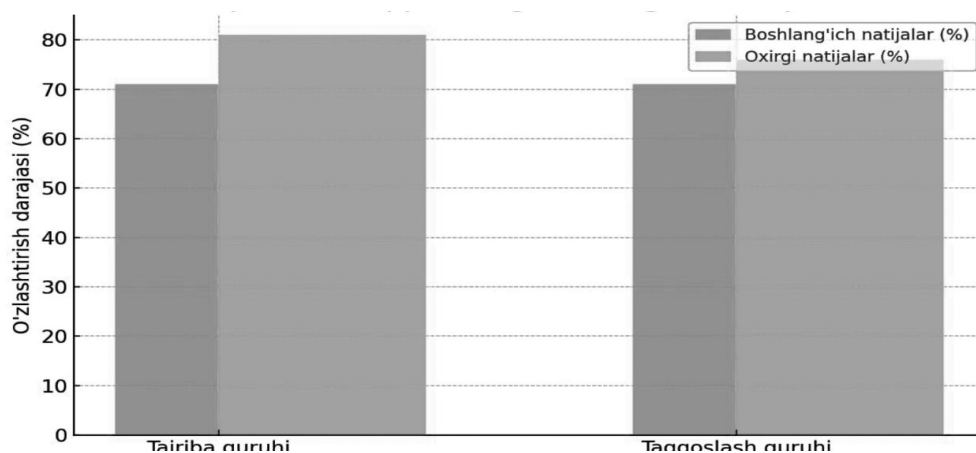
Bunda Guliston Agrotexnologiya Texnikumida 2 ta guruh “Yengil sanoat” va “Kompyuter Injinerligi” yo‘nalishlari tanlab olindi. Tajriba guruhi” etib, “Kompyuter Injinerligi” va “Yengil Sanoat” yo‘nalishi esa “Taqqoslash(nazorat guruhi)” etib belgilandi

Tajriba-sinov ishlari 2024 yilning oktabr-dekabr oylari davomida olib borildi. Tajriba guruhi “Tarix” fanining har bir darsida o‘tilayotgan mavzularni takrorlash, mustahkamlash va nazorat-baholash maqsadida o‘quvchilar individual, frontal

va guruhlarga bo‘lingan tartibda “Sinektika”, “Jigsaw” metodini bajarib borishdi. Taqqoslash guruhi sifatida tanlab olingan guruhda esa odatdagi tarzda darslarni tashkillashtirildi. Tajriba guruhidagi o‘quvchilar shu darajada faollashib ketdiki, ular har darsda yana o‘yin o‘ynashni taklif qila boshlashdi.

2024 yilning 7-dekabr kuni tajriba-sinov yakunlandi. Natijalar umumlashtirildi va matematik-statistik tahlil qilindi. Tahlil natijalariga ko‘ra taqqoslash guruhi ham, tajriba guruhida ham o‘quvchilarning “Tarix fani”ning o‘zlashtirilishida ijobiy dinamika qayd etilgan. Ammo tajriba guruhining o‘zlashtirish darajasi ancha yuqori ekanligi aniqlandi.

	Guruh t/r	O‘quvchilar soni	Dastlabki test so‘rovi natijalari O‘quvchilarning o‘zlashtirishi % larda	Keyingi test so‘rovi natijalari O‘quvchilarning o‘zlashtirishi% larda
Tajriba guruhi	Kompyuter injinerligi	25	45 %	75%
Taqqoslash guruhi	Yengil Sanoat	27	45%	75%

“Sinektika” metodini (yunoncha -geterojen elementlarning kombinatsiyasi)

“Sinektika” metodini 1960 yilda AQSH da U.Gordon tomonidan ishlab chiqilgan. Sinektika metodi (yunoncha – “geterojen” elementlarning kombinatsiyasi) motivatsiyasiga asoslangan ixtirochilik ijodkorligi usuli. Bu metod ta’lim oluvchilarga muammoning unsurlarini ifodalashga, ijodning bosh maqsad sifatda olishga, qo‘yilgan vazifalarni yechishning xar xil variantlarini izlashga yordam beradi.

Sinektika motivatsiyasiga asoslangan ixtirochilik ijodkorligi usuli. Bu metod ta'lim oluvchilarga muammoning unsurlarini ifodalashga, ijodning bosh maksad sifatda olishga, qo'yilgan vazifalarni yechishning xar xil variantlarini izlashga yordam beradi.

Metod amaliy mashg'ulotlari uchun qulay bo'lib, professional ta'lim muassasalarida mavzu bo'yicha quyilgan muammoni xal qilish yuzasidan o'xshashliklarga asoslangan holda o'z fikrlarini, qarashlarini olg'a suradi. Bunda o'xshashliklar bevosita, shaxsiy, ramziy va xayoliy bulishi mumkin

1. O'qituvchi mavzu bo'yicha amalga oshirilishi kerak bo'lgan vazifani o'quvchiga bayon etadi.

2. Berilgan vazifani hal qilish yuzasidan o'xshashliklarga asoslangan holda o'z fikrlarini, qarashlarini ifoda etadi.

3. Bunda o'xshashliklar zamonaviy xorijiy tajribaniki, shaxsiy yoki xayoliy bo'lishi mumkin

4. O'quvchi o'z g'oyasini asoslashga harakat qilishga imkon beriladi

5. O'quvchilar tomonidan ilgari surilgan g'oyalar o'qituvchi va jamoa tomonidan taxlil qilinadi.

Mozaika (Jigsaw) - metodidan foydalanganda o'quvchilarning bir-biriga ijobiy bog'liqligi yuzaga keladi, ular jamoada mas'uliyat bilan ishlashni o'rganadilar.

O'quvchilar o'rtasidagi ziddiyatni kamaytiradigan, motivatsiyani yaxshilaydigan va o'quv tajribasining zavqini oshiradigan usul hisoblanadi.

O'qituvchi o'quvchilarni guruhlariga ajratadi, etakchini tanlaydi, darsni guruh a'zolari soniga teng bo'lgan bir qator segmentlarga ajratadi, har bir guruhdagi har bir o'quvchiga faqat bitta segmentni o'rganishni tayinlaydi va mashg'ulot oxirida o'rganishni tekshiradi. Hamkorlik bilan o'quvchilar o'rtasidagi ziddiyat kamayadi va o'rganish motivatsiyasi yaxshilanadi.

- o'quvchilar raqamli texnologiyaga oid yangi g'oya bilimlarini yaratishga yordam beradi;

- o'quvchilar guruhlariga bo'linib, raqamli texnologiyalarga oid yangi g'oyalar haqida ma'lumot beradi.

- o'z guruhlarida o'quvchilar raqamli texnologiyalarga oid yangi g'oyalarni boshqa guruhdagi o'quvchilarga o'rgatish uchun yuqori darajada o'zlari o'rganadilar.

Ushbu texnikadan foydalangan holda, ishlash o'quvchilar yaxshi mutaxassis bo'lishiga va guruhda ijodiy fikrlashni, yangi g'oyalar yaratishni, hamkorlikda ishlashni o'rgatadi.

Tadqiqod davomida olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Professional ta'limda pedagoglarning ijodkorlik kompetentligini rivojlantirish texnologiyalari nafaqat ta'lim jarayonini samarali tashkil qilishda, balki o'qituvchi

va o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga o'rgatishda ham muhim ahamiyatga ega. Xalqaro Nordik Universitetida o'tkazilgan 8 haftalik amaliyot pedagogik va boshqaruv faoliyatining samaradorligini oshirishga qaratilgan ko'plab muhim jihatlarni o'rganish imkonini berdi.

Xulosalar. Tadqiqot ijodiy fikrlash texnologiyalarining samaradorligini tasdiqlaydi. O'quvchilar hamda o'qituvchilar o'rtasida . Pedagogik texnologiyada oldindan belgilangan asosiy maqsadga erishish kafolatlangan., Pedagogik texnologiyada, asosiy maqsadga erishish bosqichmabosqich amalga oshirilib, har bir bosqichda oldinga qo'yilgan maqsadlar, bajarilishi lozim bo'lgan vazifalar va talab qilinadigan vositalar hamda usul va uslublarning aniq modullari hosil qilinadi. Pedagoglarda va o'quvchilarda ijodkorlik kompetentligini rivojlantirish texnologiyalarini rivojlantirish hamda o'quv jarayonini boyitadi nafaqat ularni zamonaviy jamiyat talablariga javob beradigan mutaxassislar shakillantiradi.

1. Interfaol texnologiyalarini kengroq qo'llash: Dars mashg'ulotlarida **“Sinektika”**, **“Jigsaw”** metodlarini hamda **“Enerjazer”** o'yinlar singari usullardan foydalanishni kengaytirish.

2. Ijodiy topshiriqlarni joriy qilish: O'quvchilarga loyihaviy ishlar va mavzuga oid mustaqil ijodiy vazifalar berish.

4. O'quv jarayonini modernizatsiya qilish. Darslarni noan'anaviy shaklda tashkil etish uchun ilg'or texnologiyalarni joriy qilish.

Mazkur maqola ijodiy fikrlashni rivojlantirish bo'yicha kelgusidagi tadqiqotlar uchun mustahkam nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qilishga yordam beradi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekiston Respublikasi Oliy Ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi farmoni PF-5847 08.10.2019. Manba: www.gov.uz.

2. Golish L.V., Fayzullaeva D.M. Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish: O'quv-uslubiy qo'llanma. Innovatsion ta'lim texnologiya seriyasi. – T.: “Iqtisodiyot” nashr., 2011. – 206 b.

3. Ishmuhamedov R., Mirsolieva M. O'quv jarayonida innovatsion ta'lim texnologiyalari. –T.: “Fan va texnologiya”, 2014. – 60 b.

4. Серова Л.К. Психология личности спортсмена: учебнопособие для академического бакалаврианта / Л.К. Серова. – 2-е изд., испр. И доп. – М.: издательство Юрайт, 2019. – 124 с.

5. Hoshimova M.K. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat / Ma'ruzalar matni. – T.: TDIU, 2012. – 50 b.

6. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. –T.: Moliya, 2003. – 192 b.

7. Pedagogika. Izohli lug'at / O'.Asqarova va b. – Namangan: “Navro'z”, 2014. – 263 b.

8. Pedagogika / Nopedagogik oliy ta'lim muassasalari uchun darslik. U.I. Inoyatov, N.A. Muslimov, D.I. Ro'zиеva, M.H. Usmonboeva. – T.: “Fan” nashriyoti, 2012. – 246 b.

9. Pedagogika: 1000 ta savolga 1000 ta javob / Metodik qo'll. U.I. Inoyatov, N.A. Muslimov, M.H. Usmonboeva, D.Inog'omova. – T.: TDPU,

10. Mahmudov A.X. Kompetentlik yondashuvining didaktik asoslari (2012).